

рекламної продукції у сучасному телебаченні, яка вливається у процес перегляду телевізійних творів, привертаючи до себе увагу гучністю звуку та насиченістю зображення.

Нав'язуючи свої образи та міфи, телебачення робить їх звичними для людської свідомості, згодом вони починають сприйматися як свої. На сьогоднішній день саме телебачення є могутнім засобом моделювання соціального настрою та поведінки, і саме через свою «побутовість» воно суттєво впливає на людей з несформованим світоглядом, нав'язуючи споживчий образ життя.

Усі ці особливості та стрімкий розвиток телебачення серед інших засобів масової інформації на початку XXI століття спричинили виникнення терміну «реальна віртуальність», що визначає характер не тільки культури, а й самої реальності, що перетворює віртуальність у нашу реальність.

«Реальна віртуальність», – за висловом іспанського соціолога Мануеля Кастельса, – «є система, в якій реальність (тобто матеріальне / символічне існування людей) повністю охоплена, занурена у віртуальні образи, у вигаданий світ, де зовнішні відображення знаходяться не просто на екрані, через який передається досвід, але самі стають досвідом» [4].

За останні десять років у телевізійному просторі виникли сформовані моделі поведінки: телевізійні канали об'єдналися у холдинги, Україна стала активним членом світових інформаційних агентств, що виробляють інформаційний ігровий продукт. І нарешті, Україна почала формувати і продавати свої моделі поведінки. У наш час існують компанії, які займаються видачею інформації, є ті, що формують приклади наслідування.

Сучасна людина, що переживає постійні стреси і психологічний тиск в своєму суспільному і родинному житті, знаходиться і під впливом інформаційного стресу, який виходить від телебачення. Агресія, насильство, залякування, націоналізм, що ллються з телеекрану — це примітивні способи дії, що заміщають пошук більш складних естетичних та зображальних рішень.

Та все ж телебачення — це відображення нашого життя. Воно невпинно відтворює для величезної аудиторії нову «масову культуру», інформацію про все і для всіх, зближуючи в часі і просторі роз'єднаних людей, перетворюючи сучасну цивілізацію, за висловом М. Маклюєна, на «глобальне село». Ідеї і образи, що транслюються через телеекран, присутні в культурі як готові формули, що забезпечують основу спілкування людей усього світу, незалежно від соціального статусу та віку.

При всіх естетичних недоліках телебачення, воно, поєднуючись із кіно та комп'ютерним простором, складає сучасну екранну культуру, що розширює можливості сучасної людини в освоєнні світу та сфери життєвого досвіду. Телебачення перетворилося на майже не єдиний доступний засіб залучення до культури.

Але якість телепередач не завжди знаходиться на належному рівні. Деякі передачі несуть відверто комерційну природу, створюють нові міфи і культивують фігури, що представляються як надзвичайні. І наступним шаблем розвитку людини є виховання вибіркового підходу до сприйняття величезного масиву доступної інформації, що поступає з телеекранів, та спрямування її на користь собі.

Поруч із стрімким розвитком екранної культури та інформаційних технологій саме духовні потреби людей сьогодні стають все більш очевидними.

Сучасному телебаченню потрібно розвивати свою інтелектуальність, виводити людину за межі буденності, спрямовуючи на інтелектуальні програми та ток-шоу. Самотність громадян замикає їх у своїх межах, не даючи розвиватися та змінювати своє життя. Щира, відверта бесіда пробуджує найкращі почуття для конструктивних змін у житті, ініціаторами яких стає сама людина, а не рекламна компанія, що пропонує лише втечу від себе та своєї сутності. В Україні такими програмами є «Свобода думки», «Український клуб», «Рондо» та ін. Звернення цих програм до філософських категорій життя та смерті, самотності, добра та зла, допомагає людині усвідомити сенс свого існування та зробити життєво важливі висновки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Вьютский Л.С. Психология искусства / Л.С. Вьютский. – М., 1986 – 326 с.*
2. *Вакуліч Н. Образование и личность в современном социокультурном пространстве [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://www.sgu.ru/files/nodes/13579/Vakulich.doc>*
3. *Громадянське суспільство: історія і сучасність: монографія / за заг.ред. Розової Т.В. – Одеса: Юридична література, 2010 – 344 с.*
4. *Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура / Государственный ун-т. Высшая школа экономики / Б.Э. Верпаховский (пер.). — М.: ГУ ВШЭ, 2000 – 606, [1] с.*
5. *Михалкович В. И. О сущности телевидения / В. И. Михалкович. – М.: ИПК работников телевидения и радиовещания, 2000.*
6. *Свириденко Д. Феномен віртуальної реальності в європейській філософії на межі ХХ-ХХІ ст. (історико-філософський аналіз): дис.кандидата філос.наук / Дніпропетровський національний університет, Дніпропетровськ – 2008.*
7. *Хамитов Н., Крылова С., Крылова В. Киноантропология / Хамитов Н., Крылова С., Розова Т. и др. // Философская антропология: словарь. – К.: КНТ, 2011. – С. 166– 167.*
8. *Хамитов Н. Философия: бытие, человек, мир / Н. Хамитов. – К.: КНТ, Центр учебной литературы, 2006 – 456 с.*
9. *Чміль Г.П. Екранна культура: плюральність проявів / Чміль Г.П. – Х.: Крук, 2003 – 336 с.*

Козир А.В., Кучменко Е.М.

ОСНОВНІ СТРАТЕГІЧНІ ОСВІТНІ НАПРЯМКИ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

В статті розглядаються основні питання стратегічних освітніх напрямків у підготовці викладачів мистецьких дисциплін. Проаналізовані інноваційні процеси з позиції навчальної діяльності вищих закладів освіти.

Основні стратегічні освітні напрямки підготовки вчителів націлені на процеси культурної глобалізації, яку загалом зумовлюють прискорені темпи розвитку сучасних інформаційних технологій. З цієї позиції інноваційна концепція розвитку вищого навчального закладу включає три основні аспекти: активізацію внутрішнього джерела розвитку, управління процесом освітніх нововведень, інноваційне навчання. В умовах демократизації суспільства вищий навчальний заклад стає не стільки об'єктом управління, скільки суб'єктом діяльності. Тому в своєму розвитку він має спиратися не на зовнішні стимули, а на внутрішнє джерело, на вивільнення власної енергії й ініціативи. Таким джерелом є творчий інноваційний потенціал особистості. Інноваційний шлях розвитку означає перехід від спонтанних, періодичних нововведень до нововведень як "засобу життя", нововведень продиктованих самим вищим навчальним закладом.

Управління інноваційним процесом у вищому навчальному закладі припускає як прогнозування майбутніх потреб розвитку, так і поточне регулювання всього ходу освітніх інновацій. Важливим моментом в управлінні є використання соціально-психологічних методів, спрямованих на розвиток і стимулювання інноваційної активності викладачів, формування сприятливого інноваційного клімату у вищому навчальному закладі. Інноваційне навчання побудоване на взаємодії двох ключових принципів: передбачення й активної участі в навчанні самих студентів, що дозволяє виробити у майбутніх фахівців загальний підхід до поведінки в непередбачених ситуаціях [1, 15]. Концепція розвитку інститутів мистецтв педагогічних університетів, базуючись на активізації особистісного, творчого потенціалу, несе в собі значне навантаження гуманізації освіти, оскільки метою та основним засобом досягнення всіх інноваційних перетворень у вищому навчальному закладі освіти є найбільш повне розкриття творчих можливостей майбутніх фахівців. Інновації технологічного порядку стосуються також впровадження різних форм комунікативних стратегій мистецької підготовки викладачів: широкого «застосування партнерського діалогу між викладачем і студентами, забезпечення толерантних навчальних стосунків між ними, використання конкретно-ситуаційних засобів навчання тощо» [2, 119].

Аналіз сучасної освітньої парадигми дозволив виокремити основними стратегічними освітніми напрямками такі, котрі є найбільш ефективними та які істотно впливають на підвищення якості мистецької освіти, а саме: інтерактивну та експериментальну технології, а також метод самостійного навчання. Визначаючи якийсь з цих підходів домінуючим, викладач вибирає його у навчальній діяльності й активно використовує. Вибір певного напрямку як домінуючого спонукає викладача на пошуки таких видів діяльності та методів, які будуть найбільш широко застосовані у практичній діяльності. Усі вище названі технологічні напрями щільно пов'язані між собою.

Інтерактивна технологія сприяє використанню діалогових методів навчання, у процесі яких студенти вчаться критично мислити, приймати виважені рішення, брати активну участь у дискусіях. Інтерактивне навчання сприяє розвитку творчої взаємодії викладача зі студентами, у процесі якої активність педагога не пригнічує творчої активності студентів. Використання різноманітних інтерактивних методів навчання (інтер'ювання, дискусія, «мозкова атака», круглі столи, метод проектів тощо) слугує простором для ефективного розвитку комунікативності майбутніх учителів. Основними функціями цієї стратегії доцільно виокремити наступні: комунікативну, інтерактивну та афективну.

Комунікативна функція полягає у встановленні контакту як стану обопільної готовності до прийому та передачі повідомлення, підтриманні взаємозв'язку в процесі педагогічної взаємодії; активному обміні повідомленнями (інформацією, думками, рішеннями), наданні інформації за запитом або отриманні відповіді на запит від партнера; в усвідомленні та фіксації власного місця в системі рольових, ділових, міжособистісних зв'язків спілкування; у здійсненні сугестивного впливу на зміну стану, поведінки, особистісно-сислової та ціннісно-мотиваційної сфери школярів.

Інтерактивна функція педагогічного спілкування – це, перш за все обмін ідеями, діями та здатність відстоювати свої ідеї, остаточно доводити свою точку зору. Тут доречно нагадати, що між індивідами або соціальними групами можливі два основні типи взаємних стосунків: симетричні (рівноправні) та асиметричні (нерівноправні) і якщо симетричні відносини характеризуються взаємною допомогою, то в асиметричних закладені авторитарні тенденції. Якщо вчитель зацікавлений розвитком особистісної сфери учнів, то він буде прагнути до оволодіння школярами навичок соціальної поведінки, діалогової взаємодії тощо.

Афективна функція спілкування полягає в емоційній стимуляції, психологічному розвантаженні, комфорті й контролі афекту, його нейтралізації, корекції або створенні соціально значущого ефектного ставлення. Відмінності в емоційних відгуках, які різні люди викликають серед оточуючих, є результатом того, що вони не в однаковій мірі можуть вибирати для кожної непередбаченої ситуації, що виникає, адекватний стиль спілкування.

Загалом, виокремлюючи основні вимоги до випускників педагогічних університетів, доцільно зазначити, що вони повинні володіти: навичками міжособистісного спілкування, знати професійну етику та вміти застосовувати етичні принципи і норми поведінки у майбутній продуктивній діяльності, постійно прагнути до підвищення свого науково-методичного рівня, бути готовими до участі в дослідженнях, котрі сприяють удосконаленню практичної діяльності, тощо. З цією метою у навчальному процесі найбільш широко використовуються технології експериментального та самостійного навчання.

Експериментальна технологія є ефективною в силу того, що вона зорієнтована на діяльність, що підвищує процес запам'ятовування матеріалу. Методи експериментальної технології (рольові ігри, драматизація, експеримент тощо) сприяють підвищенню якості засвоєння навчального матеріалу. За своєю природою експериментальна технологія індуктивна, сконцентрована на учнях й орієнтована на діяльність. Основне в ній не досягнення мети, а процес її досягнення. Ця технологія може використовуватися як у навчальній аудиторії, так і за її межами. Вона підвищує запам'ятовування інформації. Студенти, як правило, більш мотивовані, коли вони беруть безпосередню участь у вивченні матеріалу. Усі залучені технології повинні бути щільно пов'язані між собою [3, 104].

Технологія самостійного навчання є поширеною тому, що у кожному конкретному випадку педагог очікує від студента аналізу проблеми, яка поставлена на заняттях, формування висновки і вживання заходів. До цієї стратегії належать методи, які стимулюють розвиток індивідуальної ініціативи учнів, а це саме: індивідуальні дослідницькі проекти, есе, навчання за допомогою комп'ютерних технологій, доповіді тощо. У процесі цієї роботи студент виконує певні завдання під безпосереднім керівництвом викладача. Важливість самостійного навчання сформульована у дослідженні П.Сенжа: "Самостійне навчання вчить відповідальності за прийняття рішень, оскільки перед учнем стоїть завдання проаналізувати проблему, дійти висновку і вжити відповідних заходів.

Для того, щоб зуміти прийняти відповідальність за своє життя у разі швидких соціальних змін, студенти повинні отримувати такі навчальні здібності впродовж свого життя. Оскільки в багатьох сферах нашого життя можуть відбуватися серйозні зміни, індивідуальне навчання допоможе студентам відповісти на вимоги, що змінюються, в роботі, сім'ї й суспільстві" [3, 103].

Цінність технології самостійного навчання полягає в тому, що вона вбачає створення оптимальних умов стимулювання індивідуальної активності студентів. У процесі цієї роботи студентів вчать самостійно аналізувати проблему, розкрити її сутність та віднаходити шляхи її вирішення. Цій роботі сприяє комп'ютерна підготовка студентів під опосередкованим керівництвом викладача. У процесі впровадження технології самостійного навчання поставлені запитання є підготовленими вчителем для того, щоб студент точно відповів на них. Цей метод ефективний тоді, коли запитання добре сформульовані, й відповідь на них вимагає більше ніж просто механічний пошук та реферування відповідей із підручників (навчально-методичних посібників, рекомендацій). Такі запитання стимулюють високий рівень мислення студентів, уміння вирішувати поставлену проблему, вчасно приймати відповідальні рішення.

У висновках доцільно зазначити, що традиційні технологічні системи визначають підхід, який обирає вчитель для досягнення освітніх цілей. Вони змушують учителя орієнтуватися за навчальною програмою на попередній досвід і знання студентів, їхні навчальні інтереси та рівні розвитку. Технології навчання використовуються вчителем для створення спеціального навчального середовища і для визначення основних видів діяльності та тих методів, які будуть застосовані на заняттях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Волинка Г.І. Філософія: посібник Г.І.Волинка, Н.Г.Мозгова, Ю.О.Федів. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2002. – 63 с.*
2. *Матвієнко О.В. Стратегії розвитку середньої освіти в країнах Європейського Союзу: монографія Ю.В. Матвієнко. - К.: Ленвіт, 2005. – 381с.*
3. *SengeP. TheFifthDiscipline, NewYork, Doubleday. - 1990. – P. 95-146.*

УДК: 371.134:371.38:744/749

Касперський А.В., Селезень В. Д.

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ КОМПЛЕКСУ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ КРЕСЛЕННЮ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

В статье изложены основные принципы внедрения комплекса графической подготовки учащихся основной школы.

За запропованою нами структурою навчально-методичного комплексу зміст компонентів спирається на діяльнісний метод його раціонального впровадження. Цей процес можливий в рамках дотримання змісту дидактичного комплексу учня і методичного комплексу вчителя.

Аналіз навчального та методичного забезпечення цих складових у школі, а також теоретичне обґрунтування оптимальних можливостей і шляхів підвищення графічної грамотності і культури учнів дає можливість сформулювати психолого-педагогічні умови реалізації комплексу графічної підготовки учнів основної школи.

Найефективнішою формою реалізацію комплексу графічної підготовки учнів основної, на нашу думку є індивідуальна та особистісно орієнтована технологія навчання. У процесі навчання кресленню переважають фронтальні або групові форми організації навчальної діяльності учнів. Індивідуалізація вирішується головним чином за рахунок видачі індивідуальних варіантів типових завдань, але індивідуальний підхід при цьому не реалізується тому, що кожне з індивідуальних завдань відрізняється між собою тільки вихідними даними до відповідної графічної роботи.

Як свідчать численні дослідження вітчизняних та зарубіжних психологів і фахівців у галузі графічної підготовки графічна діяльність школярів ґрунтується на сукупності певних мислительних операцій. Рівень сформованості цих операцій суто індивідуальний у кожного школяра. На основі цього існують суттєві відмінності у мисленні кожного школяра щодо оперування та засвоєння графічними знаннями та уміннями. А отже, виникає необхідність сформулювати науково-педагогічне обґрунтування, спрямоване на визначення та дидактичне обґрунтування умов і засобів, що забезпечили б можливість для індивідуалізації навчання кресленню.

Проведене нами дослідження дало змогу перевірити гіпотезу, яка полягає у припущенні, що навчання кресленню буде результативнішим, якщо забезпечити індивідуальний підхід до учнів з урахуванням комплексу дидактичних умов, виражених у таких концептуальних положеннях: урахування всіх індивідуальних особливостей учнів при вивченні креслення в школі неможливе, а тому потрібен спрощений підхід, спрямований на першочергове сприяння розвитку домінуючих особливостей; домінуючими особливостями учнів у процесі графічної підготовки є навченість, пізнавальний інтерес, просторове мислення; спрощення методики індивідуального підходу на уроках креслення обумовлює необхідність виділення умовних типологічних груп учнів залежно від ступеня розвитку домінуючих індивідуальних особливостей; основним засобом індивідуалізації навчання кресленню є диференційоване навчання, що реалізується, перш за все, за допомогою індивідуальних графічних завдань різного рівня складності та інформаційних технологій.

На основі аналізу теоретико-прикладних аспектів проблеми індивідуалізації графічної підготовки учнів загальноосвітніх шкіл визначити концептуальні підходи до її розв'язання на сучасному етапі; обґрунтувати дидактичну модель реалізації індивідуального підходу на уроках креслення в загальноосвітній школі; виявити та експериментально перевірити дидактичні умови реалізації індивідуального підходу до учнів у процесі навчання кресленню; виходячи з результатів проведених досліджень, розробити та впровадити науково-практичні рекомендації з удосконалення індивідуальної роботи з учнями на уроках креслення в загальноосвітніх навчальних закладах. Нами запропоновано когнітивну структуру навчання креслення на основі індивідуальних особливостей учнів різних типів груп.